

Sukces w polityce społecznej (i w pracy socjalnej)

Dr hab. Ryszard Szarfenberg
Instytut Polityki Społecznej
Uniwersytet Warszawski
rszarf.ips.uw.edu.pl

Prezentacja została przygotowana z okazji konferencji *Pomorskie ogrody sukcesu*, projekt *Rodzina bliżej siebie*, 8-9.11.10

Podstawowe wątki

- Czy sukces i porażka to kategorie naukowe?
- W kontekście działania ludzi, polityki społecznej, pracy socjalnej?
 - Na czym się koncentrować, na sukcesach czy na porażkach?
 - Jak rozumieć sukces?
 - Jak mierzyć sukces?
 - Jak wyjaśniać sukces?
 - Do czego i jak wykorzystać wiedzę naukową o sukcesach?

Wartościowanie a nauka

- Sukces i porażka to pojęcia służące do oceniania ludzkich działań
- Nauka nie zajmuje się ocenianiem ludzkich działań, ale
 - Badaniem ludzkich działań
 - Badaniem oceniania ludzkich działań przez ludzi
 - Badaniem związków między działaniami a ocenami
- Ewaluacja – pomiędzy nauką a ocenami

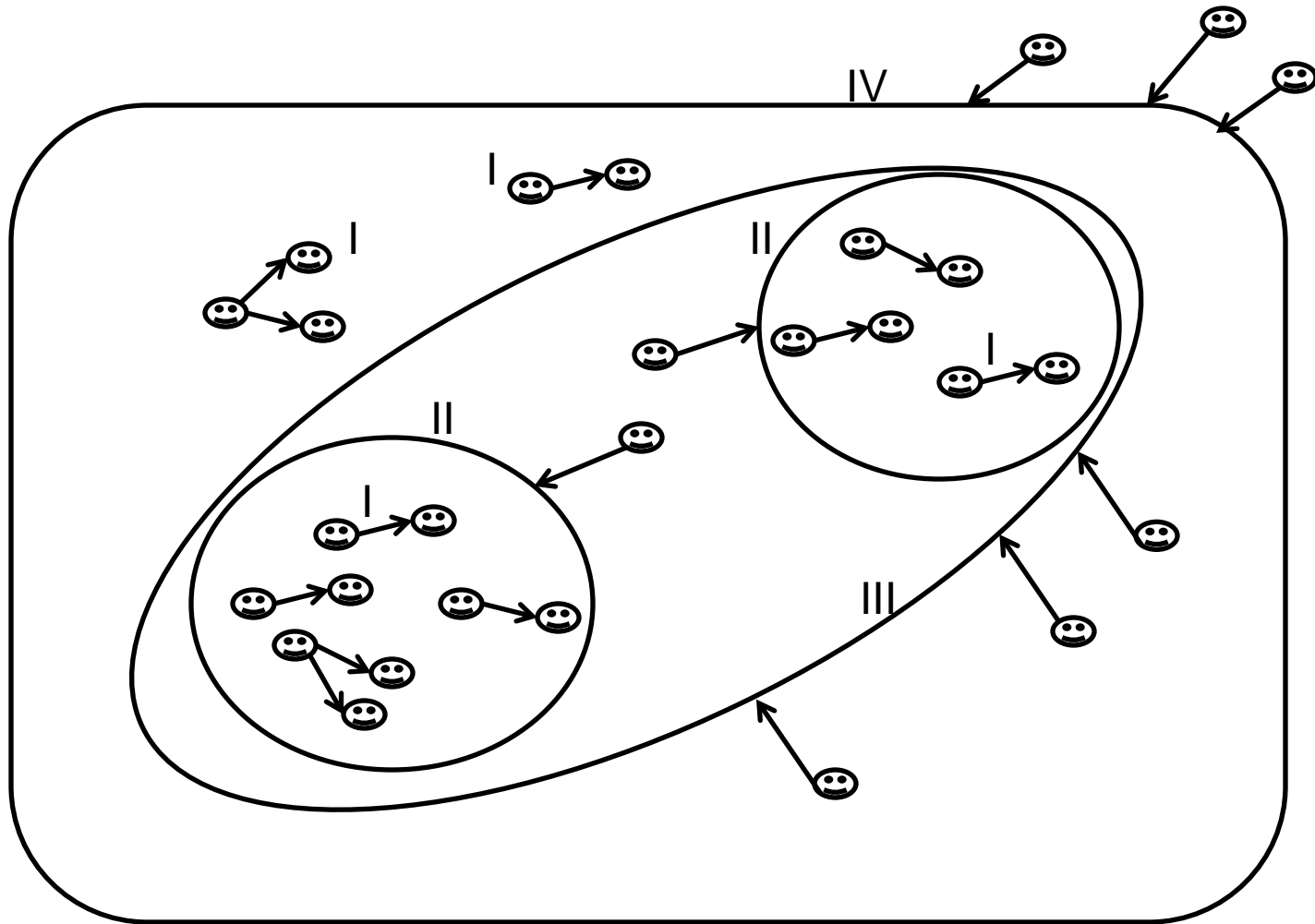
Ocena działania

- Działania są to świadome wysiłki ukierunkowane na osiągnięcie czegoś
- Ocenia się działania m.in. po ich intencjach i/lub po skutkach
- Podstawowe kryteria oceniania skutków
 - Dobro działających
 - Dobro adresatów działań
 - Dobro bliskich adresatów działań
 - Dobro społeczności lokalnej
 - Dobro społeczeństwa

Od polityki społecznej do pracy socjalnej

- **Politykowanie społeczne** to działania tworzące ramy instytucjonalno-finansowe dla działalności organizacji i jednostek w obszarach społecznych
- **Organizowanie społeczne** to działania tworzące i koordynujące w organizacjach i w sieciach organizacji w obszarze społecznym
- **Praca socjalna** to działanie polegające na pośrednim (np. planowanie) i bezpośrednim pomaganiu jednych ludzi innym ludziom

Cztery poziomy działania

- Poziom I** – indywidualni usługodawcy i ich klienci
- Poziom II** – organizacje usługodawcze i organizatorzy
- Poziom III** – sieć organizacji i koordynatorzy
- Poziom IV** – ramy instytucjonalno-finansowe i politycy

Pytania

- *Czy sukces lub porażka polityki społecznej jest tym samym co sukces lub porażka pracy socjalnej?*
- *Czy sukces lub porażka (sieci) organizacji jest tym samym co sukces lub porażka pracy socjalnej?*
- *Czy i jak sukces / porażka polityki społecznej i/lub (sieci) organizacji pomocy wpływa na sukces / porażkę pracy socjalnej i na odwrót?*

Na czym koncentrować uwagę?

- **Na porażkach. *Dlaczego?***
 - Uczymy się na błędach, a duże błędy w działaniu to właśnie porażki
 - W polityce społecznej błędy mają poważne konsekwencje dla dobra ludzi, aby im zapobiegać musimy o nich dużo wiedzieć
 - Uwaga mediów koncentruje się na porażkach, a nie na sukcesach
- *Problem – na których porażkach?*

Dwa rodzaje porażek

- **Pomagamy niepotrzebującym**, np. odbieramy dziecko opiekunom, faktycznie są oni jednak wychowawczo wydolni
- **Nie pomagamy potrzebującym**, np. pozostawiamy dziecko opiekunom, faktycznie są oni jednak wychowawczo niewydolni
- *Na której z porażek koncentrować mamy bardziej uwagę, której unikać przede wszystkim?*

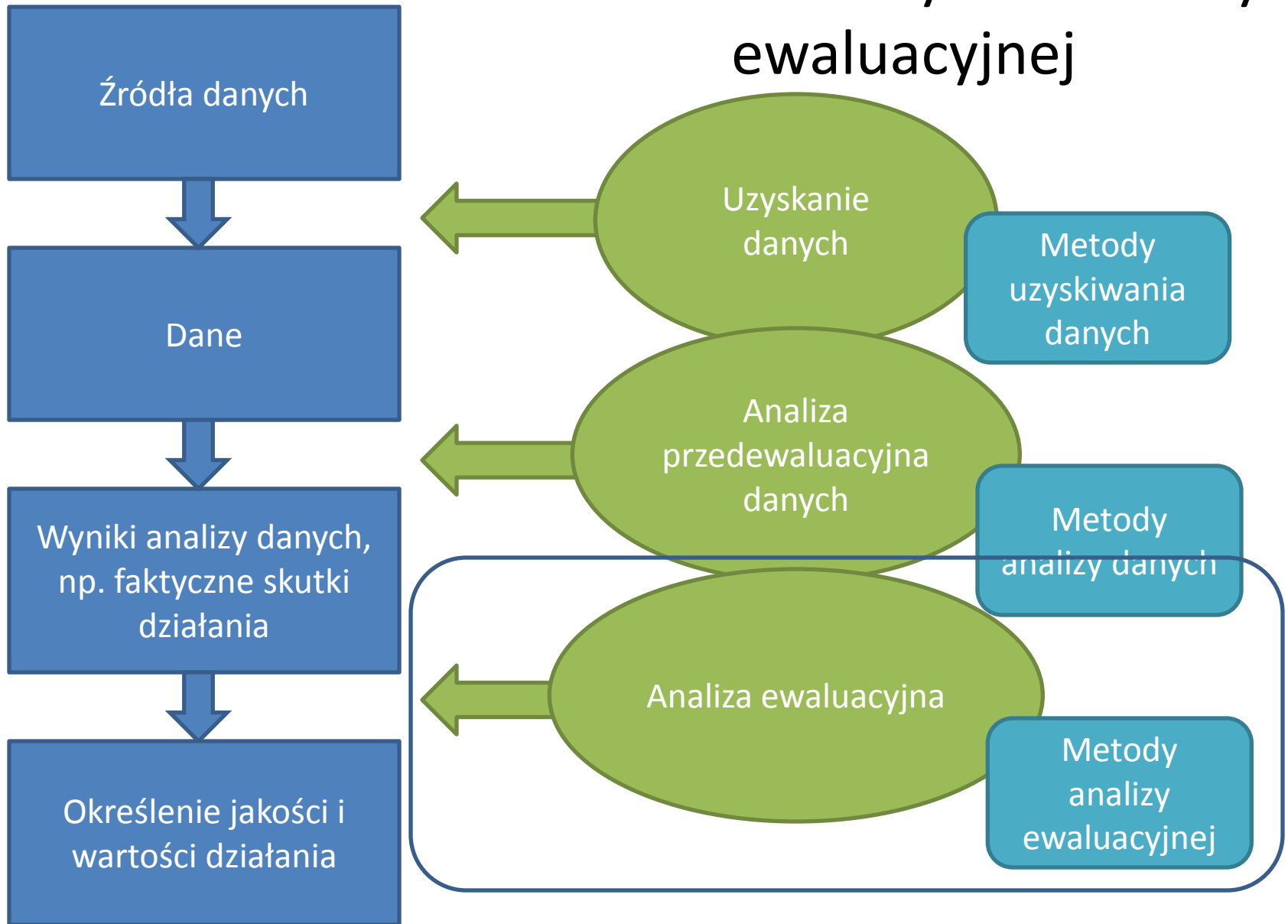
Na czym mamy koncentrować uwagę?

- **Na sukcesach. Dlaczego?**
 - Uczymy się naśladowując działania uznane za godne naśladowania, czyli sukcesy
 - Bardziej użyteczne jest osiągnięcie sukcesów, niż unikanie porażek
 - Koncentrowanie uwagi na sukcesach zachęca do podejmowania ryzyka i eksperymentowania
- *Problem – na których sukcesach?*

Dwa rodzaje sukcesów

- **Pomagamy potrzebującym**, np. odbieramy dziecko opiekunom, którzy faktycznie są wychowawczo niewydolni
- **Nie pomagamy niepotrzebującym**, np. pozostawiamy dziecko opiekunom, którzy są faktycznie wychowawczo wydolni
- *Na którym z sukcesów bardziej koncentrować mamy uwagę, który promować przede wszystkim?*

Od źródeł danych do oceny ewaluacyjnej

Same wyniki programu nie są jeszcze jego ocenami!

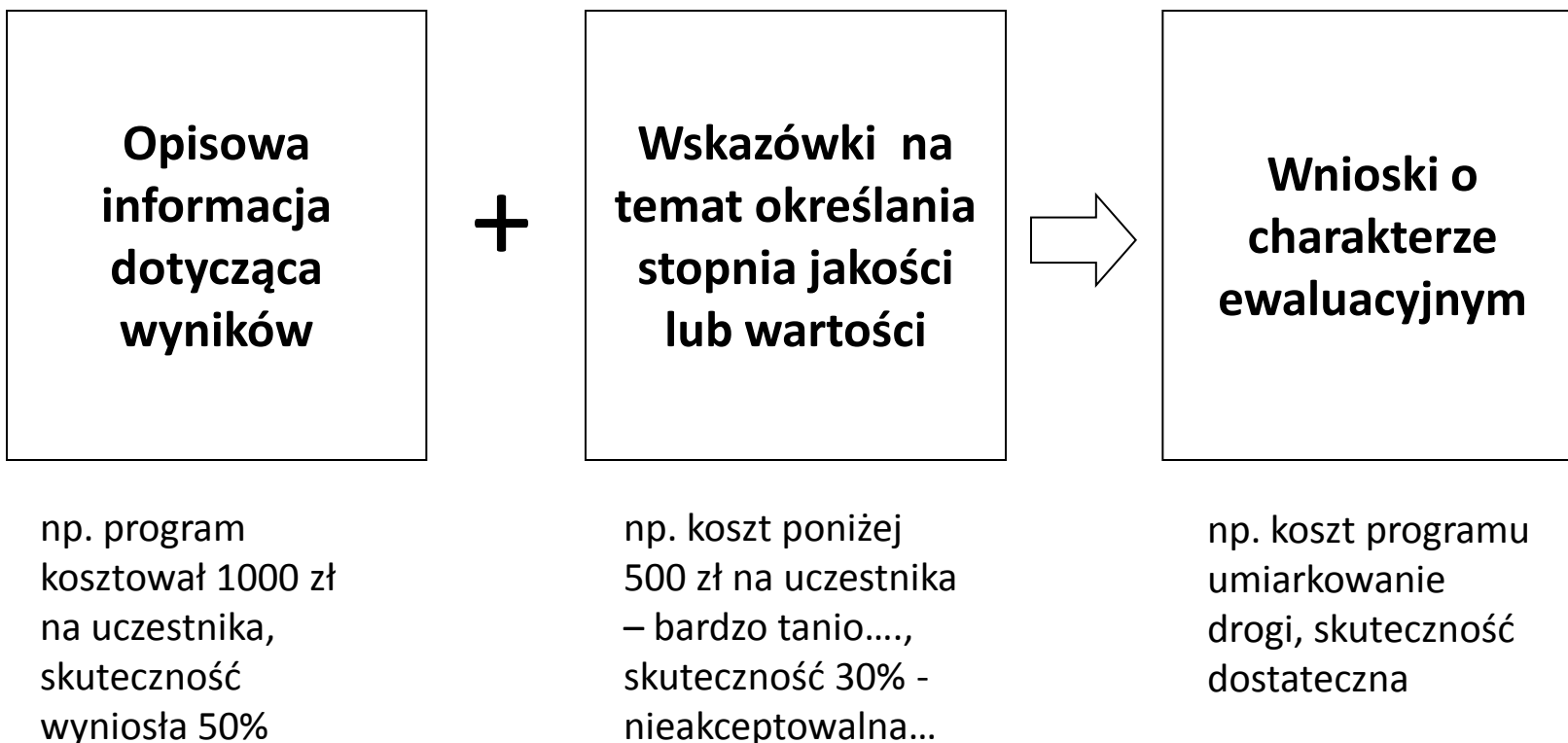

Tabela konwersji wyników na oceny

Jakie wyniki i pod jakim względem będą decydowały o ocenie programu?

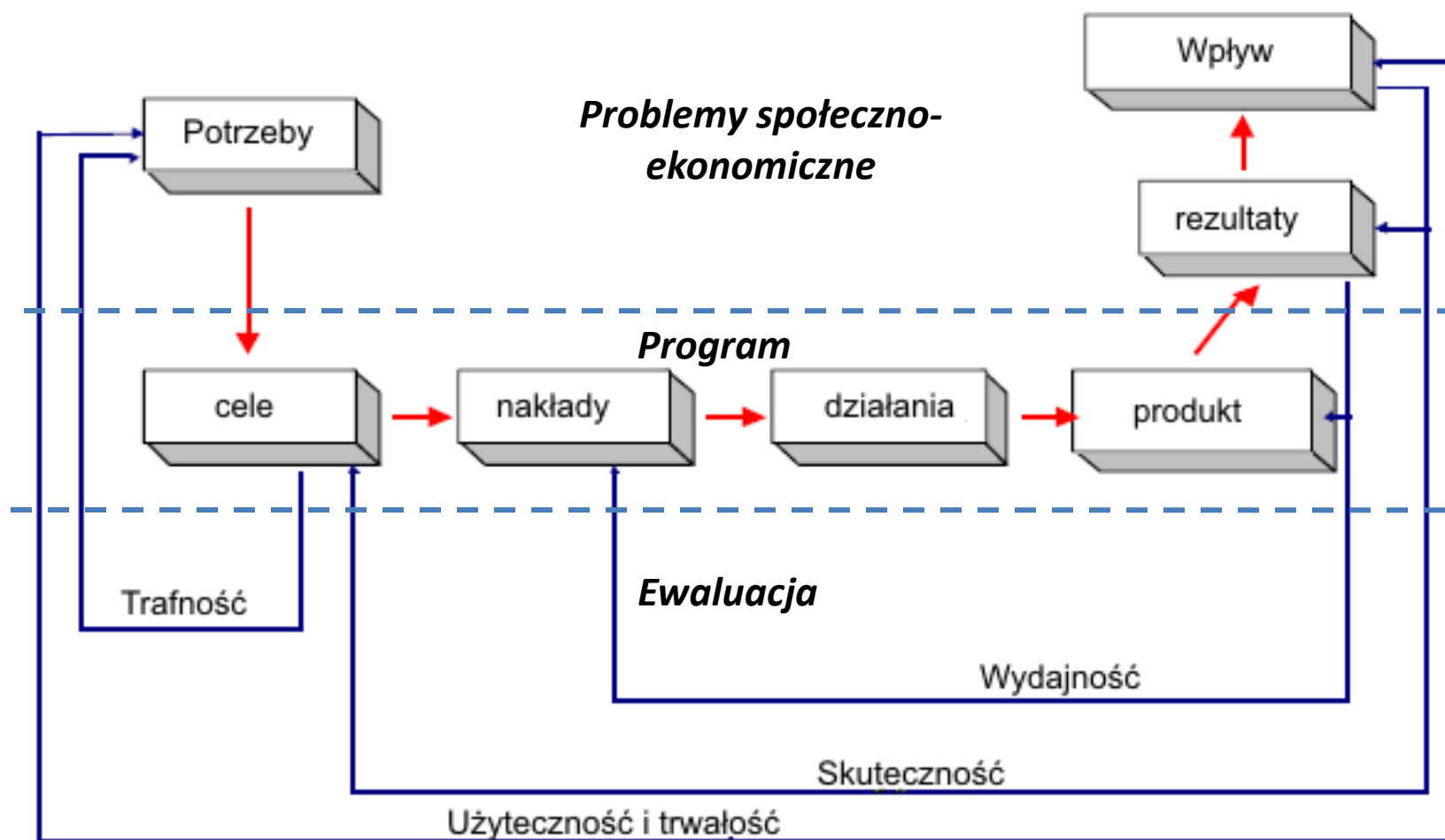
Ocena	Wyjaśnienie
Celująca	Przykład najlepszej praktyki nie pozostawiający żadnych wątpliwości; oceny najwyższe pod każdym względem; żadnych słabości
Bardzo dobra	Bardzo dobre wyniki pod wszystkim lub większością względów; ogólnie bardzo dobry, ale nie będący wzorem; brak słabości, które miałyby znaczące konsekwencje
Dobra	Dobre ogólne wyniki; może mieć kilka umiarkowanych słabości, ale żadnej poważnej
Dostateczna	Wyniki zadawalające; kilka poważnych, ale nie krytycznych słabości pod kilkoma względami
Mierna lub niedostateczna	Nie pozostawiające wątpliwości dowody niezadawalającego funkcjonowania; poważne słabości pod prawie wszystkimi względami lub w przypadku najważniejszych kryteriów

Która z ocen odpowiada sukcesowi, która porażce?

Jak rozumieć sukces?

- Sukces programu działań, różne znaczenia
 - **Sukces administracyjny**: program zyskał uznanie w oczach administratorów systemu
 - **Sukces instytucjonalny**: program przetrwał zachowując zasady i dostęp do źródeł finansowania i rozprzestrzenia się
 - **Sukces merytoryczny I**: program dobrze zrobił, to do czego go powołano (wysoka jakość)
 - **Sukces merytoryczny II**: program był wysokiej jakości i jednocześnie był potrzebny

Kryteria ewaluacji a sukces

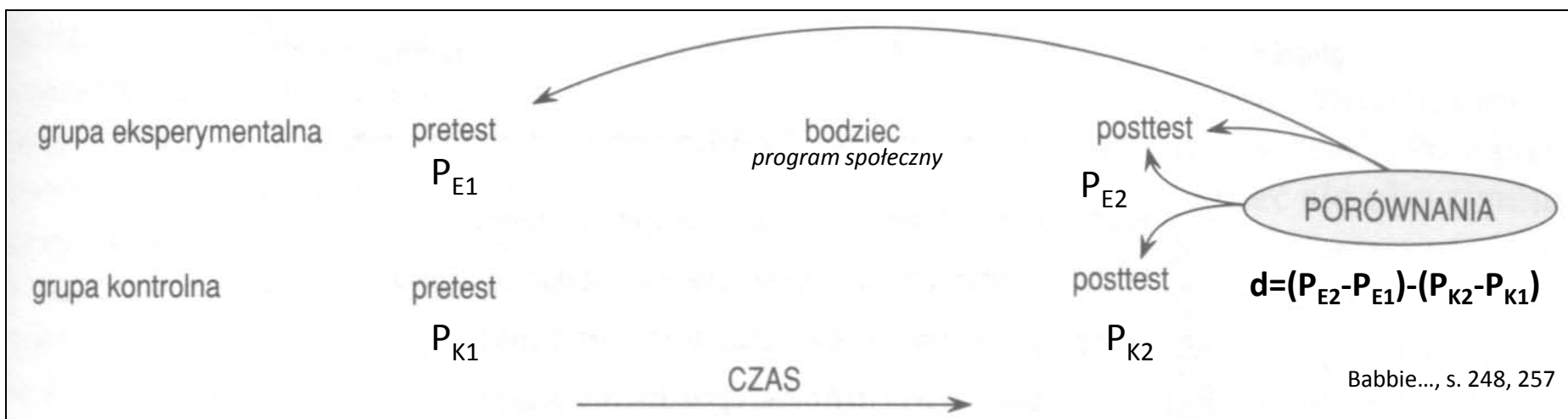
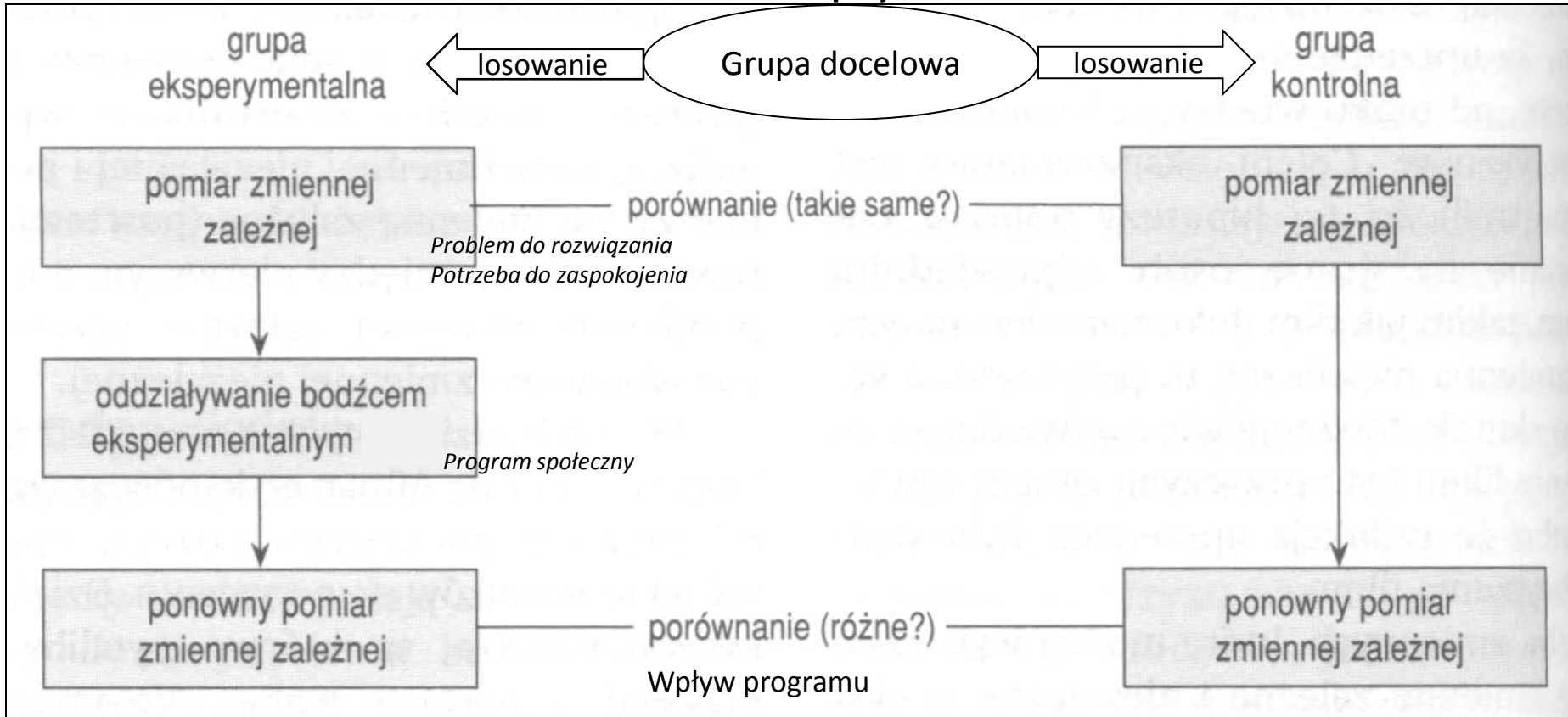

Program będzie oceniony jako sukces, jeżeli okaże się nadzwyczaj trafny, skuteczny i ekonomiczny (wydajny) oraz użyteczny i trwały (sukces wielowymiarowy)

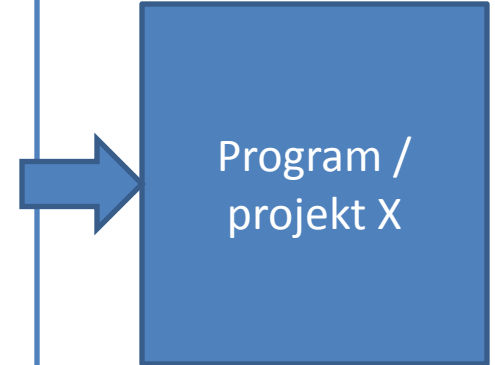
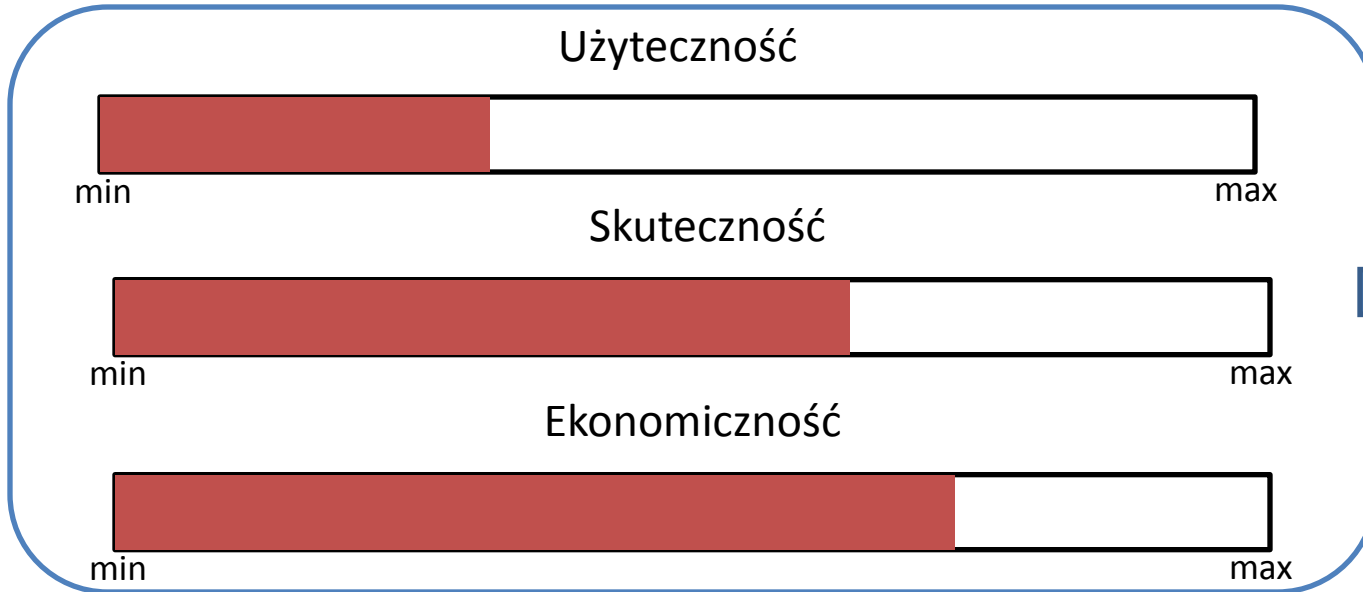
Jak mierzyć sukces?

- Pomiar wpływu (jakie skutki miał program?)
- Pomiar skuteczności (na ile stwierdzone skutki odpowiadają celom?)
- Pomiar ekonomiczności
- Pomiar trafności
- Pomiar użyteczności
- Pomiar trwałości
- Złożony wskaźnik sprawności programu to funkcja wskaźników skuteczności, ekonomiczności itd. z wagami. Najlepsze są te programy, dla których ta funkcja ma najwyższą wartość

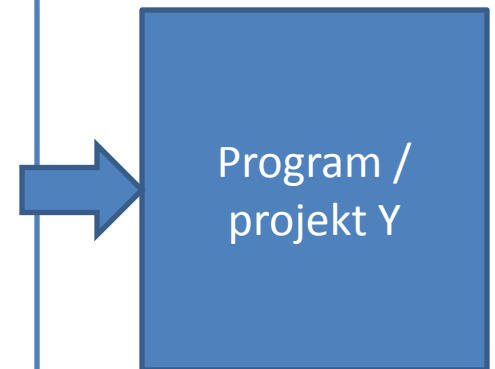
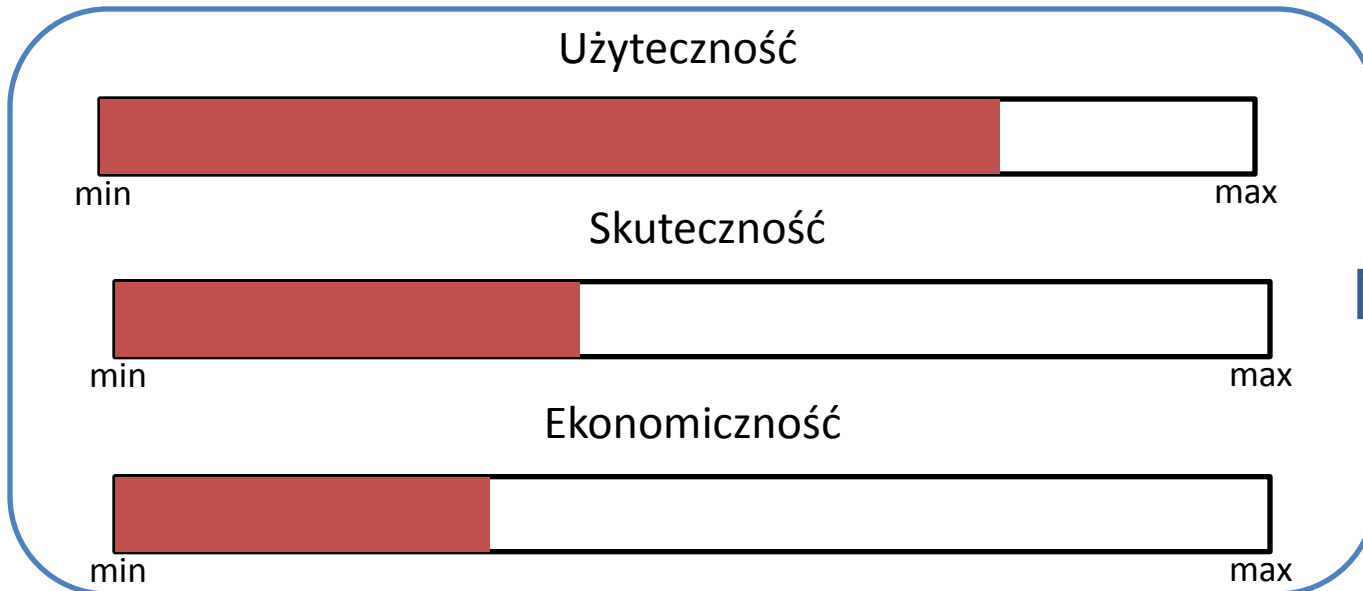
Pomiar wpływu

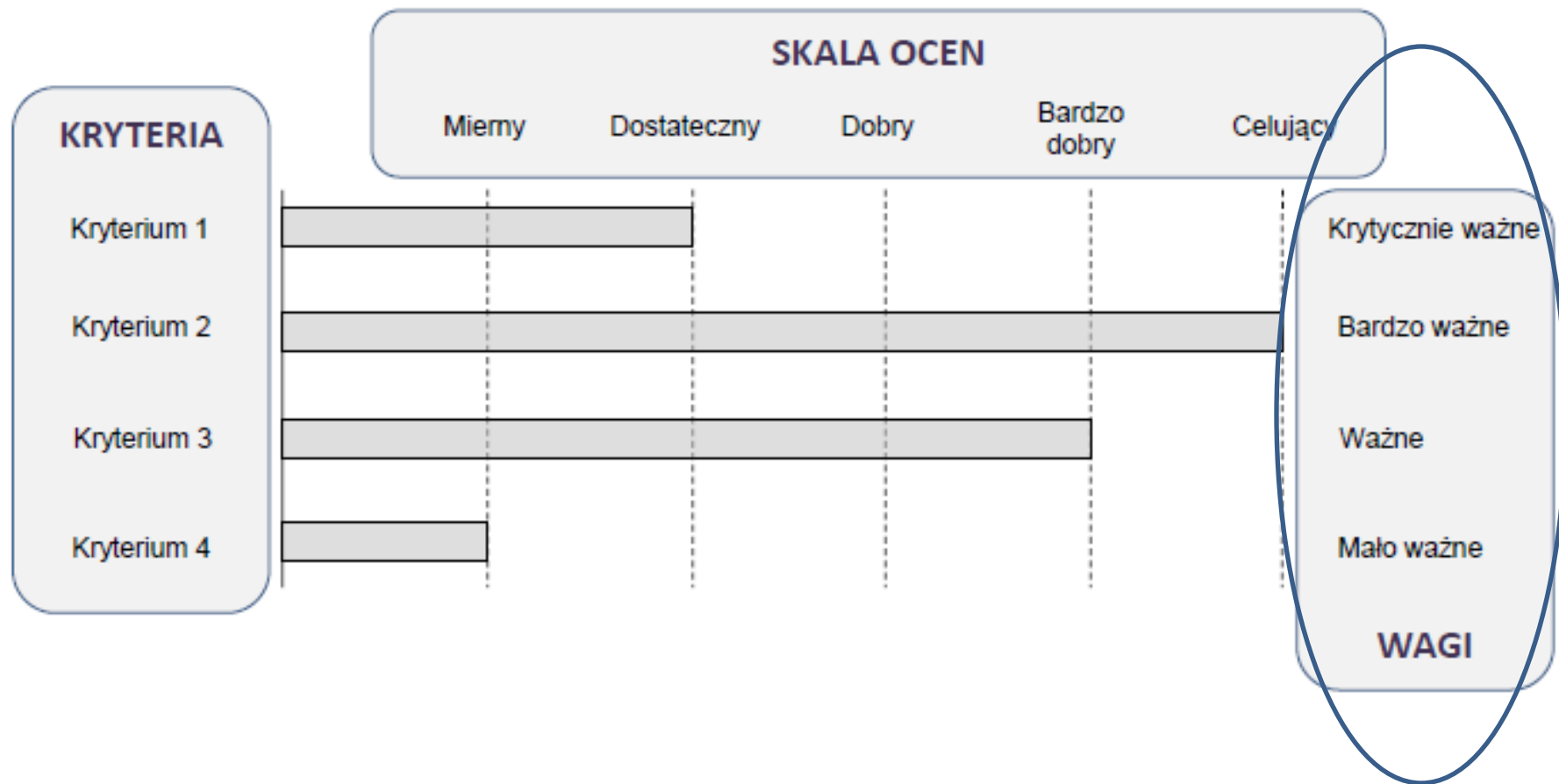
Pomiar wielowymiarowy i porównanie

*Który program był
lepsz?*

Profil ewaluacyjny z uwzględnieniem ważności kryteriów

Jak wyjaśnić sukces?

- *Wiemy już czy i jaki sukces odniosło nasze działanie, jak jednak wyjaśnić to, że go osiągnęliśmy?*
 - Właściwa teoria problemu?
 - Dobrze sformułowane cele?
 - Właściwy sposób działania?
 - Odpowiednie zasoby ludzkie i pozaludzkie?
 - Życzliwość polityków?
 - Inne sprzyjające okoliczności?
 - Przypadek?
 - Część lub wszystkie powyższe?

Wiedza o sukcesach a praktyka

- *Jak sprawić, żeby lokalny sukces się upowszechnił?*
- *Ocenić poziom przenośności sukcesu (jakie są szanse, że w innym miejscu i czasie też będzie to sukces?)*
- Informować o sukcesie, nagłaśniać sukces
- Przedstawiać informacje o sukcesie w taki sposób, aby łatwo było go naśladować
- Uczyć i szkolić jak odnosić sukcesy tego rodzaju
- Opracować standardy tego sukcesu i certyfikować ich spełnianie....